

Nr 206.

Av herr **Brädefors m. fl.**, angående genomförande av 40 timmars arbetsvecka.

Arbetstidsproblemet är fortfarande aktuellt. Den diskussion, som förekommit under fjolåret, har uppvisat att det råder stora motsättningar mellan å ena sidan regeringen och å andra sidan fackföreningsrörelsen i denna för det arbetande folket vitala fråga. Sedan flera år tillbaka har den internationella fackliga rörelsen uttalat sig för en förkortning av arbetstiden till 40 timmar per vecka. Detta föranledde också en ökad aktivitet från arbetarnas sida, vilken även medförde att internationella arbetskonferensen år 1935 antog en grundkonvention om 40 timmars arbetsvecka. Dessutom antogs specialkonventioner för industrier, inom vilka det ansågs möjligt att förverkliga arbetstidens begränsning. De industrier, som i första hand ansågos lämpliga, var järn- och stålindustrin, byggnadsindustrin, av staten understödda allmänna arbeten, buteljglasindustrin och kolgruveindustrin. Den av arbetskonferensen antagna konventionen hade följande lydelse:

»Då frågan om arbetstidens inskränkning står på dagordningen för konferensen,

då arbetslösheten blivit så omfattande och långvarig, att det för närvarande i världen finnes många miljoner arbetare, som är utsatta för elände och umbäranden, varför de icke bära ansvaret och varifrån de med rätta kunna göra anspråk på att bli befriade,

då det vore önskvärt, att arbetarna såvitt möjligt beredas tillfälle att få del av de förmåner, som härflyta ur den snabba tekniska utvecklingen, vilken kännetecknar den moderna industrin,

då det, med hänsyn till förverkligandet av den vid den internationella arbetskonferensens adertonde sammanträde antagna resolutionen, är nödvändigt att ett oavbrutet bemödande göres att så mycket som möjligt förkorta arbetstiden inom alla slag av verksamhet,

antager konferensen den 20 juni 1935 följande förslag till konvention:

Artikel 1.

Varje medlen av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förklarar sig

a) för principen om genomförandet av 40-timmarsvecka, så att den icke leder till en försämring av arbetarnas levnadsstandard;

b) för genomförandet eller befordrandet av åtgärder, som är ägnade att befordra dessa mål

och förpliktar sig att tillämpa denna princip på olika kategorier av anställda enligt närmare bestämmelser i särkonventioner, som vederbörande medlem likaledes skall ratificera.»

Till svar på detta principbeslut förklarade den svenska regeringen följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 4 samt. Nr 206—211.

»Med hänsyn till det sålunda angivna läget på den svenska arbetsmarknaden torde det oberoende av vad som principiellt kan anföras i ämnet icke kunna anses påkallat att för närvarande genomföra en förkortning av arbetstiden till 40 timmar i veckan med syfte att motverka arbetslösheten.»

Vid den internationella arbetskonferensens sammanträde i fjol, d. v. s. år 1937, förelåg frågan om antagandet av en konvention om 40-timmarsvecka för textilindustrin. På denna konferens förklarade den svenska regeringens representant, att denna icke skulle komma att förorda en ratificering för Sveriges vidkommande av en sådan konvention. Motiveringen var, att Tyskland och Japan skulle komma att stå utanför konventionen. Däremot röstade samtliga arbetarrepresentanter och även Sveriges för konventionen. De senares handling stod också i överensstämmelse med fackföreningsfolkets krav. Landsorganisationens senaste kongress beslutade nämligen i fråga om 40-timmarsveckan följande:

»Kongressen ansluter sig till de beslut i arbetstidsfrågan, som fastställts vid Fackföreningsinternationalens kongress i Brüssel 1933, vari påyrkas en förkortning av arbetstiden till 40 timmar per vecka;

att frågan om arbetstidens begränsning löses under hänsynstagande till internationella och ekonomiska sammanhang samt med beaktande av besluten vid internationella arbetskonferensen i Genève.»

I augusti 1937 sammanträdde i Stockholm den nordiska samarbetskommittén inom den fackliga och socialdemokratiska rörelsen, varvid man även behandlade arbetstidsproblemet. I ett uttalande anför kommittén bl. a.:

»Med fullt beaktande av de svårigheter, som en direkt övergång till 40-timmarsveckan kan tänkas bereda näringslivet och med beaktande av den inverkan detta kan ha på arbetarklassens levnadsstandard, framhåller kommittén möjligheten av att arbetstidsförkortningen genomföres etappvis, såväl ifråga om timantal som omfattning.

Kommitténs förhoppning är, att regeringarna i Nordens länder skall ägna arbetstidsfrågan ett djupgående intresse och till allvarlig behandling uppta frågan om en ytterligare arbetstidsförkortning, icke minst med beaktande av den moderna arbetstaktens och rationaliseringens inverkan på den mänskliga arbetskraften. Samtidigt understryker kommittén kraftigt betydelsen av att hittills i fråga om arbetstiden eftersatta grupperns intressen i lagstiftningsväg tillvaratagas.»

Även om vi inte helt delar kommitténs mening i detta uttalande, så vill vi dock uppmärksamma på det positiva i fråga om genomförandet av en förkortning av arbetstiden.

Vi anser även att man med utgångspunkt från den intensiva rationaliseringen, som förekommit inom industrin och den därmed ökade arbetstakten har tillräckligt stark motivering för genomförandet av 40-timmarsvecka. Under den ekonomiska krisen motiverade man 40-timmarsveckan i allmänhet utifrån den stora arbetslöshet, som var rådande. Den internationella arbetsbyråns direktör, hr Harold Butler, framhåller i en artikel, som han publicerat, de ändrade förhållandena. Han skriver:

»De till stöd för fyrtyotimmarsveckan åberopade skälen har emellertid numera undergått förändring. Denna arbetstidsförkortning betraktas inte längre såsom en nödfallsutväg i ett brydsamt läge utan såsom nästa etapp i den sociala utvecklingen.»

Det är klart att man inte längre med hänvisning enbart till arbetslöshetens omfattning kan ta ställning till frågan om 40-timmarsveckan. Även om detta också är ett plus, så skall man dock förstå vilket nödvändigt behov som faktiskt föreligger för en förkortning av arbetstiden. Vi kan bara erinra om den höjning av produktionen, som förekommit sedan 1929. Enligt statistiken ligger industriproduktionen 46 % högre än 1929, medan arbetarantalet i industrin under samma period blott obetydligt ökat. Denna höjning av produktionen har skapat en väldig merprofit för arbetsgivarna, under det att arbetarnas löneläge blivit ungefär detsamma som 1929, trots att många industriarbetare producerat två, tre, ja ända upp till tio gånger mer än för 8 å 9 år sedan. Det är därför välmotiverat att statsmakterna ingriper och reglerar arbetstiden i enlighet med internationella arbetskonferensens beslut.

Sverige kan inte heller med hänvisning till de fascistiska staterna Tyskland och Japan, såsom socialminister Möller gjorde under fjolårets debatt i arbetstidsfrågan, anpassa sig till dessa länder. En dylik motivering skulle betyda att för den svenska arbetarklassen restes ett mörkt perspektiv. Vi anse i stället, att det vore naturligt om Sverige såsom varande ett rikt land riktar uppmärksamheten på de länder, som föregått med gott exempel i denna såväl som i andra frågor, vilka äro av betydelse för det arbetande folket. Även om förhållandena i Sverige och Sovjetunionen inte kunna mekaniskt jämföras, emedan det i Sovjetunionen inte längre finns några kapitalister, d. v. s. där existerar ett socialistiskt samhällssystem, och att vi i dag inte ha möjligheter att genomföra, vad man gjort där i fråga om den ekonomiska demokratien och sociallagstiftningen, så kan det dock vara på sin plats att i detta sammanhang framhålla, vad man i fråga om arbetstidsproblemet genomfört. I Sovjetunionen genomförde man 7 timmars arbetsdag redan år 1927. Man har också genomfört en förkortad arbetsvecka. Inte mindre än 80 % av alla arbetande äro lediga var sjätte dag och de övriga 20 % var femte dag. Perspektivet för Sovjetunionens arbetande är ytterligare förkortning av arbetsdagen. Dylikt kan ske i ett land med en socialistisk planhushållning. Men det finns även kapitalistiska stater, som äro föregångare, då det gäller 40-timmarsveckan. I Frankrike antogs den 21 juni 1936 en lag, som fastställde fyrtyo timmars arbetsvecka för industri och handel samt inskränkte arbetstiden under jord i gruvor. I Belgien antogs den 9 juli 1936 en lag, som fastställer 40-timmars arbetsvecka för industrier eller industrigrenar, där arbetet utföres under ohälsosamma, farliga eller ansträngande förhållanden. I Amerika, Italien och Nya Zeeland har man ävenledes genomfört motsvarande arbetstidsförkortning.

Med vad vi här framhållit anse vi det tillräckligt motiverat, att Sverige med stöd från hela det arbetande folket snarast genomför fyrtyo timmars arbetsvecka med lönekomensation. Med anledning därav hemställa vi,

att riksdagen i princip uttalar sin anslutning till internationella arbetskonferensens beslut av den 20 juni 1935 evad det gäller artikel 1;

att riksdagen i anslutning därtill i skrivelse till regeringen hemställer om förslag till nästa års riksdag angående sådan förändring av arbetstidslagen att fyrtio timmars arbetsvecka får laglig kraft.

Stockholm i januari 1938.

J. H. Brädefors.

H. Hagberg.

Axel Nordström.